

ПЕТАР ХР. ИЛИЕВСКИ
Кеј „13 Ноември“ 20/11
Скопје

**М. Д. ПЕТРУШЕВСКИ - ОСНОВОПОЛОЖНИК НА
КЛАСИЧНИТЕ СТУДИИ СО ДАЛЕЧНА
ПЕРСПЕКТИВА ВО МАКЕДОНИЈА
(Со посебен осврт кон неговите микенолошки прилози
во сп. *Жива Антика*)**

1. Да се зборува за *Семинарот*, сега *Институт за класични студии*, по повод неговиот 60-годишен јубилеј, значи да се зборува пред сè за проф. М. Д. Петрушевски, основоположник на Семинарот, прв декан на нашиот Филозофски факултет и еден од првите ректори на Скопскиот универзитет „Свв. Кирил и Методиј“.

Радо се сеќавам на оној знаменит 29 ноември во 1946 година кога се удираа темелите на нашиот Филозофски факултет, наедно и на Скопскиот универзитет, во старата зграда на Народниот театар покрај Вардар. Сите ние тогаш тоа го доживувавме со повишено настроение како значаен историски настан. Се основаше првиот наш универзитет, на чело со Филозофскиот факултет!

Среќен сум што имав можност уште тогаш да го запознам проф. Петрушевски, а потоа и долго со него да соработувам сè до неговиот последен здив. Убеден дека неговиот лик и начин на работа може да им послужи како образец и на помладите, сметам дека ќе биде корисно да кажам прво неколку збора за професорот лично како организатор на наставно-научна установа од најшироки размери. За таа цел (основање на Скопскиот универзитет), всушност, тој беше и повикан од Владата на НРМ во 1945 да дојде од Белград во Скопје. Потоа, не може да се заобиколи и списанието *Жива Антика* – најмаркантниот белег на Институтот за класични студии во Скопје. За нејзиното основање, редактирање и издавање тој има најголеми заслуги. Таму тој објави и најголем број од своите научни студии.

Ми е драго што се случи за него да зборувам денес (21 ноем.), токму на денот што тој не го забораваше, зашто го потсе-

туваше на неговото име *Михаил*, кое многу си го сакаше и тоа во оригиналната форма. Секогаш ги коригираше оние што ќе го наречеа *Михајло*. „Јас сум *Михаил*“, им забележуваше, што значи ‘Кој е како Господ’.

Сведок сум за тоа какви грижи полагаше за екипирањето на целиот новооснован Филозофски факултет, во чиј состав влегуваа и Филолошкиот и Природно-математичкиот факултет. Одеше лично по југословенските универзитетски центри (Белград, Загреб, Љубљана) да доведе во Скопје наставници за дефицитарните групи на Факултетот¹.

Не успеа само да доведе оформен колега-класичар за помошник, па беше принуден сам во текот на првите десет години да држи предавања од двата класични јазика (грчки и латински) и од двете литератури (старогрчка и римска), а понекогаш и од други помошни класични дисциплини.

2. Одеше и по европските метрополи, секогаш во придружба на колега и од природно-математичките науки, па, од репарациите што Југославија по Војната ги добиваше, набавуваше литература за стручните библиотеки, како и прибори и разни апарати за лабораториите на природните науки.

Особена грижа со висока стручност полагаше за Семинарот, подоцна Институт, од неговата најтесна специјалност – класична филологија. Снабдуваше текстови, прирачници и литература за сите класични дисциплини, како и за оние од историјата на Стариот век и археологијата. До крајот на животот тој внимателно ги прегледуваше каталозите на нови изданија од големите издавачки куќи во светов и ги одбележуваше насловите од оние книги што треба да се набават, отпрвин преку размена со дупликати, потоа со наши изданија, а ако не успееше на тој начин, тогаш – со купување.

Од самиот почеток тој создаваше база за научна работа со далечна перспектива. Особено семинарската библиотека за класична филологија и сродните дисциплини за проучување на антиката, богато ги снабдуваше со неопходна класична литература и текстови, почнувајќи од најстарите печатени изданија – *incipibula*, до најновите критички изданија и теоретски студии, речници и други прирачници.

¹ Податоци за тоа изложи и сам во споменницата по повод на дваесетгодишнината на факултетот под наслов *Филозофски факултет 1946-1976*. Скопје 1976. стр. 5–8.

3. Но и тоа како да му беше недоволно, па намисли да основа класично списание и преку размена со него да добива и други, реномирани светски списанија и нови изданија, за да биде во чекор со најновите достигнувања во класичните студии. За таа цел тој така ревностно ја опремуваше и семинарската библиотека. Ова е, всушност, неопходен услов за научна работа, а освен тоа предвидел дека сета таа литература ќе биде потребна за да ги контролира текстовите што ќе ги објавува во списанието што планирал да го основа.

За истата цел тој организира и печатница на Философскиот факултет, која подоцна прерасна во Универзитетска. Знам колку грижливо беше ја опрепил печатницата со специјални слогови, знаци и матрици за разни лингвистички и математички текстови. Тоа тој можеше да го направи прво како авторитетна и високо-респектирана личност. Нему му беше доверен мандатот (со преизбор) за прв декан на Философскиот факултет во периодот од 1946–1949 година и еден мандат како продекан во 1950 година.

Во времето кога мнозина мислеа дека на Антиката веќе и одсвонило и дека антички остатоци отсега ќе треба да се бараат како мртви предмети само во музеите², тој визионерски и со ентузијазам се зафати да издава сојузно класично списание под наслов *Жива Антика*. Во архивата на ова списание, сега во Архивот на МАНУ, се чува извадок од основачкиот состанок на списанието³, што го доби Редакцијата од проф. Мајнариќ, раководител на Катедрата за класична филологија во Загреб, каде што беше одржан состанокот.

Извадокот започнува со зборовите: „На иницијатива од проф. Петрушевски од Скопје, се одржа во Загреб (на Философскиот факултет) на 26 и 28 авг. 1950, состанок на професорите по класична филологија од Белград, Скопје и Загреб“. (Бил поканет и проф. Грошељ од Љубљана, но не можел да присуствува поради друг службен ангажман.) „Целта на состанокот била, да се разгледаат разни наставно-научни проблеми, а особено прашањето за *основање на списание за класична филологија*, кое тре-

² Во актот на Министерството за наука на НР Македонија од 1954 год. со кој беа укинати единствените класични паралелки во гимн. „Јосип Броз-Тито“ во Скопје, се дава следново образложение:

а. „Изучувањето на класичните јазици и класиката воопшто во векот на техниката претставува анахронизам.

б. Класичните јазици се мртви и следствено на тоа непотребни“.

³ На десетгодишнината од сп. *Жива Антика* самиот проф. Петрушевски го објави во оригинал текстот со коментар во том 10, 1960, стр. 3–5.

ба да има сојузно значење“... „На состанокот присуствувале од Скопје проф. Петрушевски, од Белград проф. Будимир, проф. Ѓуриќ и асистент Марковиќ, од Загреб проф. Мајнариќ, доцент Гортан (којшто го водел и записникот) и асистент Сирониќ“...

„По расправата и советувањето едногласно е донесен заклучок да се основа списание за класична филологија под наслов *Жива Антика*“. Проф. Будимир зел обврска да даде образложение за насловот *Жива Антика* во уводната статија на I-от број. Потоа во записникот се набројуваат одредбите за содржината и обемот на статиите, за обликувањето и тиражот на списанието, колку пати и каде ќе излегува тоа. За сето тоа проф. Петрушевски претходно се погрижил; тој добил дури и согласност од Владата на Македонија дека ќе го финансира списанието и на состанокот било решено тоа да излегува во Скопје. Бил избран Редакциски одбор: Проф. Петрушевски, одговорен уредник, проф. Будимир, проф. Мајнариќ, проф. Groшељ. Така, „секоја република ќе има свој уредник, кому авторите на статиите ќе му ги испраќаат своите ракописи, уредникот ќе му ги препраќа на одговорниот уредник, а во спорни случаи статијата ќе ја чита секој уредник посебно и дури тогаш ќе се донесе крајно решение за статијата“.

Катедрите за класична филологија ќе настојуваат да ги соберат сите членови од својата република и да ги поканат на соработка. Дури тогаш, кога ќе се соберат сите класични филолози, ќе може да се помисли и за основање на здружение на класични филолози, за конгрес и за проширена и поплодоносна работа“.

Од горното се гледа каков предвидлив организатор бил проф. Петрушевски. Во спомнатиот напис по случај на десетгодишнината од списанието тој спомнува дека иницијативата за основање на вакво списание и под ваков наслов сепак дошла од неговиот проф. Будимир, но таа идеја би останала само како убава желба, да немало некој загреан фактор да ја реализира.

Списанието *ЖАнт* започна да излегува во 1951 година. Интересот за неа набргу почна да расте. Само колегите од Запад ни забележија дека од кратките резимеа на странски јазици не можеле да ја следат аргументацијата на статиите чија содржина многу ги заинтересирала. Тогаш Проф. Петрушевски даде сугестија дека би било пожелно целите статии во *ЖАнт*, почнувајќи од 1957 да бидат напишани на светските јазици. Со тоа тој им даде можност и на странските колеги да соработуваат во *ЖАнт*. Микенологот John Chadwick беше прв што објави статија во 1958. Така, постепено *ЖАнт* од југословенско списание прерасна во

меѓународно и преку него се разви корисна соработка меѓу класичните филолози од целиот свет. Преку размена со него во Семинарот пристигаа најпознати класични списанија од целиот свет.

4. Иако извонредно многу зафатен со организациски и административни обврски, потоа со настава, а по основањето на *ЖАнт* и со редакторска работа, проф. Петрушевски наоѓаше сили и време и за својата научна работа. Уште пред да дојде во Скопје, од неговите објавени научни и стручни филолошки трудови во белградски научни списанија, тој веќе бил познат како сериозен научен работник. Сите негови трудови се одликуваат со длабоко познавање на предметот, јасност и концизност во излагањето, и строга научна метода⁴. Се зафаќаше со решавање на најkomplицирани проблеми од повеќе класични дисциплини. Во I-иот број на *Годишниот зборник* на Филозофскиот факултет во Скопје ги објави резултатите до кои дошол уште во 1942 год. во врска со „Дефиницијата на трагедијата кај Аристотел и катарсата“. Странски специјалисти за оваа проблематика неа ја оценија многу високо, имено дека со неа тој просто сринал цело брдо од литература за т.н. „трагична катарса“, за која во *Поетиката* на Аристотел нема ни збор⁵.

Такви вредни резултати тој има постигнато и во други области (сп. *ЖАнт* 21, 1, 1971, 5-14; 31, 1-2, 1981, 9-19; *Прилози* МАНУ, Одделение за општествени работи, 23, 1, 1992, стр. 45-62⁶). Основната преокупација сепак му беше грчкиот јазик чиј развој го следеше низ еден долг период од и.-е. почетоци до денес. Широко поле за работа врз таква проблематика му се отвори во почетокот на 50-те години од минатиот век кога започнаа редовно да излегуваат и првите броеви од сп. *Жива Антика*.

5. Тогаш се случи еден настан од епохално значење за античките студии. По 17 години макотрпна работа, младиот лондонски архитект М. Вентрис во 1952 год. изјави дека успеал да го

⁴ Сп. П.Хр.Илиевски. „М.Д.Петрушевски“, по повод неговата 60-годишнина, *ЖАнт* 21, 1, 7; В. Митевски, *ЖАнт*, 40, 1990, стр. 7-10.

⁵ Сп. Т. Brunius во *Dictionary of the History of Ideas I*, New York, 1973, s.v. *Catharsis*, pp. 264-270. И авторот на оваа статија имал намера да пишува за *катарсата*, но се уверил дека Петрушевски го решил проблемот, а имено дека зборот *catharsis* воопшто не фигурирал во текстот на Аристотеловата *Поетика* и се откажал. Меѓу другото тој истакнува дека „откритието на М.Д.П. е една од најмелките конјектури на нашето време“ ... „една смела и вредна конјектура, премногу елегантна и премногу логична“.

⁶ За повеќето од таму спомнатите покрупни работи имаме пишувано веднаш по нивното публикување или при некои посебни и пригодни случаи. в. бел. 1 во спомнатата статија објавена во *Прилози* на МАНУ, ООН од 1992.

дешифрира слоговното линеарно Бе писмо. Резултатите од својата дешифраторска работа ги објави во соработка со исто така младиот класичен филолог John Chadwick од Кембриџ, во сп. *Journal of Hellenic Studies*, Vol 73, 1953, pp, 84–105, под наслов „Evidence for Greek Dialect in the Mycenaean Archives“. Овој број од *JHS* го добивме преку размена со *ЖАнт* во почетокот на 1954 год.

Проф. Петрушевски веднаш се зафати да ја проверува фонетската вредност на силабограмите во цитираните зборови и, не му требаше многу за да констатира дека „се роди нова класична дисциплина – микенологија“. И порано имаше обичај на своите предавања да расправа пред студентите за своите научни преокупации и начин како ги решава проблемите. Со тоа тој будеше кај нив интерес за самостојна творечка активност. Пред оние, пак, што се заинтересираа повеќе за откритието на Вентрис, тој почесто расправаше колку е генијално тоа. Беше одушевен од убедливата аргументација на авторите.

Следната (1955) година веќе се појави во *ЖАнт* (том. V, стр. 387–401) и првата негова микенолошка студија под наслов „Големото откритие на Вентрис“, во која истакна дека тоа „ја прероди нашата наука која од некое време имаше почнато да се врти во својот зачаран круг“. Покрај поддршката, која им беше потребна на авторите дека се на прав пат, тој даде преку интерпретација на неколку зборови и форми и нов прилог дека е дешифрирањето точно, но истовремено искажа и сугестија дека предложената идентификација и интерпретација на некои од нив (околу десетина) може да се подобри. На крајот заклучи дека „иако можеме да правиме забелешки за оваа или онаа транскрипција и за нивната интерпретација, сепак едно е сигурно: најден е клучот на критско-микенското писмо, а јазикот на критско-микенските натписи напишани со линеарно Бе писмо е без сомнение грчки (во една архаична форма)“... Заклучи со зборовите: „Ова е навистина сјаен почеток на една нова епоха и за класичната филологија и археологија и за античката историја на сродните науки“.

Оттогаш, па сè до крајот на животот микенологијата му беше најомилениот предмет на неговата научна филолошка работа. За тоа сме пишувале во неколку наврати (сп. горе т. 4), а и сам тој даде преглед на своите прилози во *ЖАнт* 28, 1978, 63–73).

Причинита заради која сега пак се зафатив со оваа проблематика, покрај пригодниот случај на 60-годишниот јубилеј на

Институтот за класични студии, е и едно прашање кое често сум си го поставувал. Проф. Петрушевски беше мошне критичен и за нови работи не брзаше да си го каже своето мислење пред сосема добро да го проучи. Резултатите од дешифрирањето на Вентрис претставуваа обемна нова материја. Но тој релативно многу брзо го прифати клучот што го предложи Вентрис за читање на натписите и, наполоно убеден, со восхит пишуваше за неговата точност и какви резултати ќе произлезат од него.

Содржината на микенските плочки напишани со линеарно Бе писмо се со оскудна содржина од економскиот и административниот живот на микенските дворци од средината на II-иот милениум пред Хр. Писмото е несовршено, допушта можност зборовите да се прочитаат на неколку различни начини, па поради тоа писарите измислиле и помошни стилизирани знаци – идеограми (околу 160), за да дадат идеја на што се однесува зборот, односно името.

Независно од тоа, овие текстови фрлија нова светлина врз една епоха, постара околу 1000 години од Платон. За неа се плетеа разни митови и легенди. Филологот, пак, и во обични зборови, термини, како и лични имиња може да открива поетични форми и многу други информации. Првите литературни творби, херојските епови на Хомер, го опеваат токму тоа време. Многу нешта во поемите беа нејасни и при толкувањето – проблематични. Содржината на плочките фрли светлина на некои од тие места. Таа содржина ја претвори епохата што се сметаше за предисториска од мит во историја.

Најомилена лектира на проф. Петрушевски му беше Хомер и токму тогаш кога почнуваше да ги препејува на македонски *Илијада* и *Одисеја* на Хомер, се објави дешифрирањето на Вентрис. Тој брзо се вклопи во читањето на натписите кои содржат зборови и реалии, препознатливи од хомерските поеми. Ми се чини дека токму таа тесна заемна врска меѓу Хомер и микенските плочки беше пресуден *movens*, Петрушевски со голема страст да се зафати со интерпретација на микенските текстови. Не случајно тој објавуваше трудови од микенскиот грчки паралелно со анализи на одделни зборови, форми и фрази од хомерскиот јазик.

6. Меѓу првите европски центри каде што почна научно да се работи во областа на микенологијата, тој успеа да создаде во Скопје еден таков центар. Своите микенолошки трудови, како и оние на неговите соработници, настојуваше веднаш да се објаву-

ваат во *ЖАнт*. Така, кога во 1956 год. се појави пак во *JHS* (76, стр. 1–17) една долга критика од професорот на Единбуршкиот универзитет J.A.Beattie, „M. Ventris' Decipherment of the Minoan Linear B Script“, каде што дешифрирањето на Вентрис беше наречено „кула од картони“, еден претставник на Скопскиот центар веднаш одговори со статијата „Дали е дешифрирањето на Вентрис ‘кула од картони’?“, објавена во *ЖАнт* 6, 1956, 314–336. Во неа беше истакнато дека Вентрис како одличен архитект ја построил зградата на микенскиот грчки врз здрави основи и со солидна конструкција, така што не може да биде урната од каков и да било ветар на критиката. Од самиот почеток Центарот даваше значителен придонес не само во заштита на Вентрисовото откритие, туку и за унапредувањето на новата класична дисциплина. Едновремено со тоа се разви широка меѓународна соработка и со други микенолози.

Во една заедничка статија на М.Д.Петрушевски и П.Хр. Илиевски „The Phonetic Value of the Mucenaeen Syllabic Sign *85“, беше даден образложен предлог за идентификација на силабограмот *85, секогаш почетен, со звукова вредност *au-*, не *si*, *sja*, како што предлагаа други. Формата на знакот е кучешка, не свинска глава и, според акрофонскиот принцип, сосема природно е да се очекува вредност *au-*, како и кај знакот што означува биковска глава *tu*, на глава од мачка – *ta* и др. Освен тоа и од контекстот се потврдуваше вредноста *au-* за знакот *85, сп. *au-to-jo* (во фразата *to-jo-qe*, *au-to-jo* ‘на истиот’; *au-te* /*auster*/, еден вид на посатка, можеби ‘црпалка’; *au-ro* /*aulos*/, ‘цевка’ и др. Одвај по 12 години таа вредност беше официјално прифатена во 1970 на V микенолошки колоквиум во Саламанка (Шпанија).

7. Како што веќе спомнавме (в. горе т. 4), за трудовите на Петрушевски досега често се пишувало. Сега овде само накратко ќе одбележиме некои одлики во оформувањето на неговите микенолошки трудови, објавени главно во *ЖАнт*, а ќе укажеме на начинот како тој работеше врз научни проблеми.

В себ си носеше бележник и кога ќе му светнеше идеја за нешто ново да каже, најчесто од областа на микенологијата, веднаш запишуваше дата и предмет со сугестија како може да се реши проблемот. Такви идеи стекнуваше при разни околности. Подготвувајќи го критичкото издание на *Поетиката* од Аристотел, тој направи околу 50 емендации во текстот (сп. *ЖАнт* 11, 2, 1961, стр. 251-277; - *ЖАнт* 12, 1, 1962, стр. 57-58). Исто така, кога при преводот (препевот) на Хомеровите поеми ќе најдеше на

спорно место, над кое се запираше и други, тој гледаше да изложи макар и сосема накратко и свое мислење (сп. *ЖАнт* 11, 1, 1961, 172 за „*oiônoisi te daita de Zénodote.*„ во *Ил. I*, 5). Надарен со ретка способност да наоѓа оригинални решенија и во најзаплеткани лингвистички проблеми, тој го излагаше своето мислење концизно, просто и јасно во кратки белешки.

Со помош на строга палеографска и филолошка анализа тој исто така вршеше корекција на погрешни читања на одделни зборови и подолги фрази во микенските плочки со линеарно Бе писмо, и предлагаше оригинална и добро аргументирана интерпретација на неидентифицирани микенски знаци (силабограми и идеограми), зборови, форми, и конструкции (*ACI, апсолутен инстр.-абл.*) и др. Тој идентификува специјални термини за делови од кола, на пр.: *pte-no /pternô*, дуал/ ‘стапалки за поткачување’, и колце: *zo-wa, e-pi-zo-ta* ‘гобелки, обрач’; називи (термини) на посатка: *ko-te-ri-ja, po-ro-e-ke-te-ri-ja* ‘црпалки’; откри специфични фонетски особености во микенскиот грчки, како алтернирање на *e* : *i* вокалите и др. (сп. *ЖАнт*, 28, 1978, 63ss). Нив најчесто ги објавуваше во такви кратки белешки.

Од 1955-1985 тој објави 84 труда од областа на микенологијата, од кои 65 во *ЖАнт*. Половината од нив (32) му се кратки белешки. Меѓу нив има предмети на кои можел и многу поопширно да пишува, но кратката форма тој ја претпочиташе поради следниве три причини:

а. Приоритетот, кој прв дошол до решението на некој проблем, во науката е мошне важен показател. Кога во почетокот на 60-те години забележа дека во микенолошките библиографии се спомнати на прво место лица што дошле подоцна до исто решение до кое тој дошол порано, се носеше со намера да издаваме и *Билтен на Катедрата* кој би излегувал со попраста техника побргу од *ЖАнт*. Но тогаш во печатарството се појавија и други технологии (монотип) што го заменија рачниот слог и линотипот, па се откажа од намерата.

б. Поради големата ангажираност, како што спомнавме (в. горе т. 4) прво поради организациски и административни задолженија, потоа околу наставата и издавањето на *ЖАнт*, проф. Петрушевски немаше можност да пишува опширни образложенија за своите решенија на спорни прашања. .

в. Тој штедеше простор во *ЖАнт*. Своите оригинални решенијата на проблемите ги соопштуваше на француски во кратки

белешки со кои пополнуваше празни парни страници зад одделни статии во списанието. Во случај ако некоја статија завршува на непарна страница, а останува празен простор макар и малу повеќе од половина страна, тој и неа ја пополнуваше со пократок текст. А ако неговиот текст бара поопширно образложение, тогаш него го даваше со петит за да го собере на една проширена страница.

Независно од тоа, белешките му беа читани и високо оценети. Во Библиографијата на II-то ревидирано и проширено издание на капиталниот труд од М. Вентри и Џ. Чадвик, *Documents in Mycenaean Greek*, објавено од вториот автор во 1973 во Кембриџ, одбележени се 14 такви негови решенија за период од 13 години (1958-1970). Општоприфатена е серијата зборови што започнуваат со слогот *ai-*. Својот придонес во расветлувањето на микенската цивилизација врз основа на оригиналните документи на глинени плочки, како што спомнавме, тој го изложи и сам во рефератот „Допринос наших филолога у области микенологије“ на I-от научен собир на Сојузот на друштвата за класични студии *Антиката и античкото наследство кај нас*, одржан во Охрид во 1977 год.

8. Изминаа 16 години откако почина проф. М.Д. Петрушевски. Таква е судбина на секој смртен човек: доаѓа, престојува извесно кратко време и си заминува за секогаш. Но делата остануваат. И делата на Петрушевски, како објавените во печатот, така и неговите институции, остануваат за секогаш. Особено институциите, кои ја продолжуваат работата на нивниот основач, се многу потрајни од човечкиот живот, каков што е случајот со Институтот за класични студии и сп. *Жива Антика*. Со нив проф. Петрушевски си направи траен споменик и многу не задолжи сите нас.

За се она што тој направи за нас, за Институтот, за Философскиот факултет и за целиот Скопски универзитет, ќе му се оддолжиме ако почесто се присетуваме на него и пред помладите генерации го истакнуваме неговиот лик на наставник, педагог и научник од највисок ранг. Во други земји со името на такви личности се наречени највисоки просветни и научни установи. Ако нашиот Философски факултет треба да носи нечие име, како соседниот, најмногу би му одговарало токму името на Михаил Д. Петрушевски, кој преку сп. *Жива Антика* ги направи познати во целиот свет и Философскиот факултет и Универзитетот Свв. Кирил и Методиј. Сега приближува јубилејот - 100 години од неговото раѓање. Таа дата не смее да се одмине молкум, а треба на време да се подготви меѓународен научен собир на кој да се поканат

негови колеги, истражувачи - микенолози, хомеролози, специјалисти за Аристотел и други класични дисциплини.⁷

S U M M A R Y

P. Hr. Ilievski, M. D. PETRUŠEVSKI - FOUNDER OF THE CLASSICAL STUDIES WITH FAR REACHING PERSPECTIVES IN MACEDONIA

(With a special regard to his Mycenaean studies in *Živa Antika*)

In the paper the following several points are discussed: *a.* M. D. Petruševski as the organizer of the Institute for Classical Philology and the Faculty of Philosophy in Skopje. *b.* Preparing terrain for research studies in the Department of Classical Philology. *c.* Initiative for founding a classical periodical. *d.* Scholarly preoccupation of M. D. Petruševski. *e.* A new era in the classical philology with „The Great Discovery of Michael Ventris... *f.* Skopje as a reasearch-centre for Mycenaean studies. *g.* M. D. Petruševski's Mycenaean contributions published in *ŽAnt.* and *h.* in the conclusion it is stressed that institutions are more lasting than the human life.

⁷ Текстот е прочитан на 21 ноември 2006 год. на Научниот собир одржан на Философскиот факултет во Скопје, а по повод Јубилејот „60 години Институт за класични студии“.